

A kapcsolatteremtés iskolai lehetőségei és rendeltetése a gyakorlati tapasztalatok tükrében

Az élni tudás, az érvényesülés érdekében diákjaink számára egyre sürgetőbb az emberi kapcsolatok megtalálása, kiépítése. A kapcsolatteremtés elsődleges felelőse maga az iskola. Az iskolán kívüli kapcsolatoknak a gyermek fejlődésére gyakorolt káros hatását csak úgy küszöbölhetjük ki, ha az iskola képes számára személyiségére szabott tanulási formát, foglalkoztatást, elfoglaltságot biztosítani. A kapcsolatteremtés egyik fékezője a „szakbarbár” tanár. A szaktárgy mindenek fölé helyezése „taszító” hatással van a tantestület tagjaira is, a gyermek pedig elbizonytalanodik, nem tudja, melyik tanárnak higgyen. A monoton, egyhangú tanítási óra után társait lökdösve vadul rohagál az udvaron.

A tanárképző intézmények látszólag mindent megtesznek, hogy megfelelő szaktárgyi ismeretekhez juttassák a jövő tanárait. De a pályakezdő számára a munkahelyek környezeti lehetőségei már nem ennyire biztatóak. Emberismeret dolgában még a legfelkészültebb pályakezdő is járatlan.

Kérdés az is, hogy a hiányzó környezeti berendezéseket, felszereléseket mivel lehetne helyettesíteni az adott iskolában? Munkám során ezen „rágódva” arra jutottam, ha nincs megfelelő eszköz, akkor „rajzoljunk egyet”. Eleinte fali rajzokat, később fotókat készítettem gallyakról, levelekről, virágokról, madarokról, rovarokról... Fotózás közben kedvet kaptam a publikáláshoz. A fényképezőgép mellé beszereztem egy írógépet is. Az „ihleteket” gondosan kiválasztott irodalom gyűjtögetésével ellenőriztem, egészítettem ki.

Az alkotómunka a gyermekektől sem idegen. A gyermekek segítőkész munkájára támaszkodva a kapcsolatteremtés három lépcsőben valósult meg:

1. Párhuzamos osztályok hiányában egy badacsonytördemici kis iskola tanára a tanítás mellett más feladatokat is ellát a kötelező óraszám keretén belül. Rám a szabadidőfelelősi, szakköri tevékenység ellátása hárult. A gyermeki önbizalom növelése céljából a tanítási órákon fotók, könyvek megtekintésével „rögtönzött”, de számomra tervezett élmények közbeiktatásával fokoztam a munkakedvet. A szinte spontánul szerveződött munkacsoportok délutánonként is szívesen bejöttek a foglalkozásokra – rajzok, festmények készítése, írásos beszámolók, költemények stb. Voltak gyerekek, akik odahaza barkácsoltak, mert ők ezt kedvelték, az iskola pedig nem rendelkezett fonalfűrészsel, esztergával, műhelyteremmel, gyakorlókerettel. Iskolanyomda, fénymásoló hiányában problémát jelentett a gyermekalkotások megörökítése, szülők közötti népszerűsítése.

2. A kapcsolatteremtés következő lépcsőfokát a pályázatokon való szereplés jelentette. Csatlakoztunk a Bakonyi Természettudományi Múzeum Zirc „A Bakonyi madárvilágának szervezett védelme” felhívásához. A folyamatosan készített és beküldött írásos, rajzos elismerésűl okleveleket, jutalomkönyveket kaptunk a múzeumtól. Az elért sikereken felbuzdulva átléptük a megyehatárt. Publikáltunk gyermeklapokban (Kincskereső, Pajtás). Ezzel pótoltuk az iskolanyomda, fénymásoló hiányát. 1981-ben elnyertük a Magyar Mezőgazdasági Múzeum különdíját a gyerekek legnagyobb örömére.

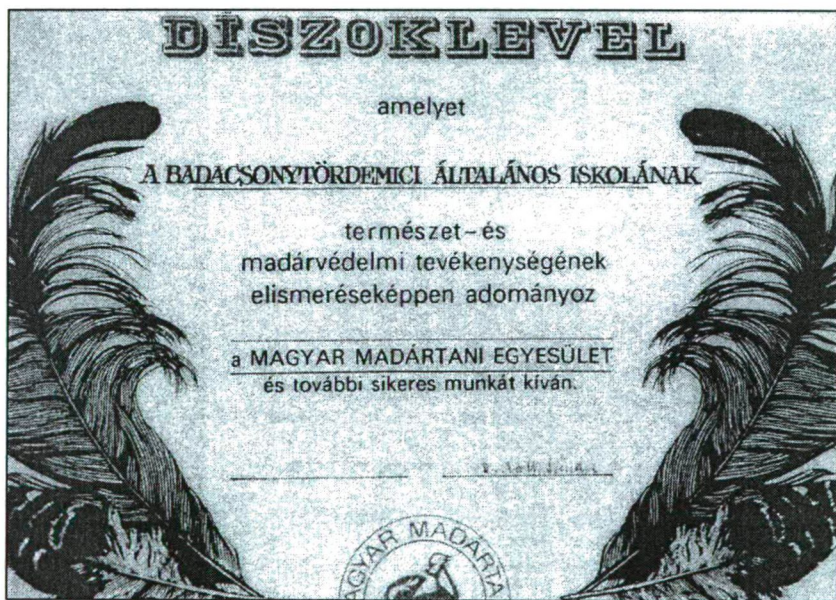
3. A kapcsolattartás harmadik lépcsőfoka már országos pedagógustalálkozókat, nyári táborokat eredményezett. 1986-ban jelent meg a Művelődési Közlönyben az Országos Pedagógiai Intézet „Megújuló iskola” pályázati felhívása. Gyermekalkotásokkal, fotókkal illusztrált pályamunkámat elfogadták. Fontosabb állomások:

- 1987-ben találkoztam a Szentlőrinci Iskolakísérlet pedagógusaival. Közelről is megtekinthettük az egyedülálló ipari tanműhelyt. A tantermek dekorálása mindig az aktuális tananyaghoz igazodó. A tanórák 30%-a kötetlenül, szabadon hasznosítható a gyermekek tempója, igényei szerint. Foglalkoznak mezőgazdasági termeléssel is az iskola gyakorlókertjében.

- 1988-ban a kaposvári Toldi Miklós úti Általános Iskola fogadott bennünket, ők is a szentlőrinci modellt követték.

1986-ban a badacsonytördemici iskola megszűnt az alacsony gyermeklétszám miatt. Ezután a tapolcai Városi Könyvtár helytörténeti kutató-feltáró részlegében dolgoztam, és munkám a mikrofilmek helyi vonatkozású adatainak kigyűjtése, cédulázása volt. Ezekből értesültem az 1867-es kiegyezést követő évtizedek népiskoláinak, lelkes pedagógusainak munkásságáról. Megilletődve tapasztaltam, hogy a korabeli tapolcai felsőnépiskola (megfelel a mai felső tagozatnak), taneszközei, gyermekalkotásai, gyűjteményei vetekszenek a korombeli főiskolák felszereltségével. Sajnos a hajdani gyakorlókertnek mára már a hírét sem ismerik még a kisteleplései iskolákban sem.

Tapasztalatom, hogy a kapcsolatteremtés lehetőségei a közösen végzett alkotó tevékenységben is gyökereznek. Az értelmes munka közös siker, a világosan meghatározott cél és benne az egyén feladatának felismerése ma is érvényes. Összehasonlítva a magam korával, az iskola körülményei – elvárások, ellátottság, társadalmi környezet – változtak ugyan, de a tanulók alkotó tevékenységére alapozott módszerek éppen olyan fontosak, mint évtizedekkel ezelőtt.

VEDD A TERMÉSZETET!

A kismadár repül,
fűtyülve száll.
Mily jó a fülnek
e dallamos csacsogás.
A szélzúgás,
levélsusogás,
virágszirmok illata,
tenger zúgása,
erdők vadja,
vizek világa;
Ember! Hozzód kiölt:
Vedd a természetet!
Mert bölcsöd az,
hózád, hazád.

ANTAL IMRE
Bodacsnyitördemic,
Általános Iskola

Eneklő szarkapár (Samu Éva,
Bodacsnyitördemic)

Tomojzer Zsolt (Badacsnyitördemic)

Disznótör

*Ne kérdezd a disznótól:
Milyen lesz a disznótör?
Majd meglátod magad is.
Májás hurka, véres hurka,
Jól kösd meg a végét, Gyurka!
Résen légy ám, boggyba kész
Kolbászból a kerítés,
Föl ne salja a Csibész.*

Nagy Mónika (Badacsnyitördemic)

Levél a későn esett hóhoz

*Mi lett hó?
Mikor akarsz már végre leesni?
Talán nyáron, vagy talán tavasszal
Ne ess későn, ne ess korán
Ess a magad idejében.
Vagy talán elaludtál?
Elmúlt egy nap, elmúlt két nap
És végül egy hét:
Második hét elején
Csupa hó lett a hegy tetején.
Végre itt vagy, végre hát
Csupa fehérré a világ*

IRODALOM*

- Nemes Livia (2000): A bennünk élő gyermek – Filum Kiadó
László Gyula (1985): Múlhatatlan gyerekkor – Móra Kiadó
D. Szabó Mária (2002): Anyának lenni – Palatinus
D. Szabó Mária (2003): Apának lenni – Palatinus
Incze Zsuzsa (2006): Szakítópróba – Alexandra, Pécs
Carl R. Rogers (2003): Valakivé válni – Edge 2000 Kft., Budapest
Winkler Márta (2000): Kinek kaloda, kinek fészek – SML, Hungary Kft.
Gesztesy Zsuzsa–Kocsis József (2001): Szentlőrinci pedagógiai technikák gyűjteménye – Kemény Gábor Iskolaszövetség, Szentlőrinc
Christiane Widmayr–Anneliese Kompatscher (2004): Gyerek és kert – Mezőgazda Kiadó
Lányi György (1985): Állatkedvelők kézikönyve – Natura
Homoki-Nagy István (1957): Gyöngyvirágtól lombhullásig – Bibliotheca
Csaba Emese (2002): A természet ezernyi csodája – Reader's Digest Kiadó Kft., Budapest
Joy Adamson (1982): A fürkésző szellem. Önéletrajz – Gondolat Kiadó
Csaba Emese (1998): Világjárók lexikonja. Reader's Digest Kiadó Kft., Budapest
Galambos Tibor (1983): A Világűr képekben – Móra Kiadó
Michael Pollard (2000): A világ 100 híres embere – Alexandra, Pécs
Michael Wright–Mukul Patel (2004): Így működik a harmadik évezred technikája – Alexandra, Pécs
Adam Stodowy (1984): Szeretek barkácsolni – Műszaki Könyvkiadó, Bp.
Molnár Kata–Schrenk Veronika (2005): A nagy barkácsolókönyv. Pharma Press Kft.
Pálffy Katalin (2001): Látnivalók Magyarországon – Well-Press Kiadó, Miskolc
Robert J. Moore (2000): Időtlen csodák – Alexandra, Pécs
Németh Dorottya (2004): Felfedezések és találmányok nagykönyve – Kossuth Kiadó
Peter Tallack (2002): A tudományok nagykönyve – Kossuth Kiadó
Papanek Adrienne (2005): A világ állatai – Alexandra, Pécs
Szvoboda Gabriella (1972–1975): Világtörténet képekben I-II. Gondolat, Budapest
Keresztury Dezső (1981): A magyar irodalom képeskönyve – Móra Kiadó
Cory Bell (2006): Világirodalom – Képzőművészeti Kiadó, Bp.
Koromné Beck Zsuzsanna (2004): Matematika képes szótár – Novum Kiadó
Bíró Mária (1990): Képes usborne enciklopédia – Novotrade Kiadó, Bp.
Sarkadi Péter (2004): Ásványok és kővületek atlasza – Holló és Társa
Judith Mann (2000): Barangolás a tudományok világában – Panemex Kft.
Kiss Zsuzsa (2000): Állat- és növényhatározó természetjáróknak – Magyar Könyvklub, Budapest
Gerald Durrell–Lee Durrell (1987): Az amatőr természetbúvár – Gondolat Kiadó
Gilles Martin–Dennis Boyard (2002): Természetfotózás – Alexandra
Surányi Dezső (1987): Lyra florae – Tankönyvkiadó, Budapest
Colin Foster (2004): Mindenki rajziskolája – Alexandra, Pécs
Baktay Patrícia–Koltay Magdolna (1989): Beszélő tárgyak – Tankönyvkiadó, Budapest
Casaba Emese (2001): Az általános műveltség képes szótára – Reader's Digest Kiadó Kft., Budapest
Szarka Edina (2005): Tudományos enciklopédia – Tioti Kft.
Muraközy Tamás (1963): Kertészeti lexikon – Mezőgazdasági Kiadó
David Burnie (2004): A természet enciklopédiája – Novum Kiadó
A. S. Neill (2005): Summerhill. A pedagógia csendes forradalma – Kétezerégy Kiadó, Piliscsaba

---

* Felhasználás, tájékozódás céljából ajánlja a szerző. (A szerk. megjegyzése)